

در جستجوی اصولی برای طراحی مهد کودک با نگاهی به مفهوم "رشد" در حکمت اسلامی

جواد دیواندری^۱، سلمان نقره‌کار^۲، فریده سادات حسینی شریف^{۳*}

۱- استادیار معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه کاشان

۲- استادیار معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه شهید رجایی

۳- دانشجوی کارشناسی ارشد دانشکده معماری و هنر، دانشگاه کاشان

fargolhosseini@yahoo.com

چکیده

عقیده بسیاری از متخصصان تعلیم و تربیت بر این است که شخصیت انسان در ۶ سال اول زندگی او شکل می‌گیرد. با توجه به تاثیرات قابل توجه محیط به عنوان یکی از عوامل موثر بر رشد کودک و به ویژه تاثیر فضای معماری در بهبود و افزایش قابلیت‌های جسمی و حرکتی، و همچنین رشد ذهنی و عاطفی و اجتماعی کودکان، برای طراحی فضایی منطبق با شرایط کودکان نیازمند شناخت دقیق از ویژگی‌های رشد کودک می‌باشیم. در اینجا این سوال مطرح است که اندیشه اسلامی چه راهکارهایی را در خصوص محیطی مناسب رشد کودک پیشنهاد داده است، و ویژگی‌های یک مهد کودک مناسب برای رشد کودک با توجه به آموزه‌های اسلامی چیست. هدف این مقاله، ارائه اصول و الگوی اسلامی برای طراحی مهد کودک می‌باشد. در این مقاله سعی گردیده با رویکردی اسلامی و با استناد به مفهوم رشد از دیدگاه شهید مطهری و ابن‌سینا و با روش استدلال منطقی و تفسیر و تحلیل در اصول، اهداف و روش‌های تربیتی آن‌ها، مولفه‌ها و کیفیت‌های محیطی مکانی مناسب رشد کودک استنتاج گردد و در نهایت اصولی برای طراحی فضای کودک منطبق با این کیفیات و شرایط، استخراج شود. با توجه به این که انسان به طور پیوسته در تعامل با خود، خدا، جامعه و طبیعت می‌باشد، لازم است برای رشد کودک به این ارتباطات توجه ویژه‌ای مبذول داریم. برای ارتباط کودک با دیگران، به فضاهای جمعی برای بازی و آموزش، برای ارتباط او با خدا فضاهایی برای قصه‌گویی و فضایی برای انجام تئاترهای قرآنی و فضاهایی جهت شناخت طبیعت و ... را می‌توان متصور شد.

واژگان کلیدی: مهد کودک، روان‌شناسی رشد، اسلام، رشد، کودک

۱- مقدمه

به نظر می‌رسد الگوی سنتی خانواده در دهه های اخیر، تغییراتی ژرف یافته و به دنبال آن دگرگونی هایی در رفتار و عادات همه اعضای خانواده پدید آمده است. در نتیجه این تغییرات، فضاهای آموزشی پیش از دبستان همچون یک نیاز واقعی در دنیای کنونی مطرح شده، که نشان دهنده نقش اجتماعی این نهاد به عنوان یک دوره آموزشی مهم است. بنابراین ایجاد مراکز پیش دبستانی در جهت ایجاد شرایط مطلوب برای رشد جسمی، ذهنی، عاطفی و اجتماعی کودکان و شکوفایی استعدادها و علائق آنان اهمیت بسیار می‌یابد. در سال‌های اخیر، تحقیقات بسیاری انجام شده، که از میان عوامل تاثیرگذار بر رشد کودک، تنها شیوه‌های آموزشی، جنبه‌های عاطفی-شناختی کودکان و نیز مسائل تربیتی مورد بررسی قرار گرفته اند؛ اما به کیفیت فضای معماری در رشد کودک کمتر توجه شده است. کودکان اغلب به محرک‌های محیطی حساسند و این مربوط به غریزه